

Sada wobsteji z jednotliwych **słowow** a **słownych skupinow**, kotrež mjenujemy **sadowe čłony**. Tute so při přestajenskej probje njedžela. Móžemy je jenož hromadže přestajeć.

na přikład: Pětr pojedže njedželu ze swojimi přećelemi do kina.
Njedželu pojedže Pětr ze swojimi přećelemi do kina.
Ze swojimi přećelemi pojedže Pětr njedželu do kina.

Družiny sadow

Rozeznawamy wuprajace, prašace a napominace sady.

- **wuprajaca sada**
na přikład: Wón je dobry šuler.
- **prašaca sada**
na přikład: Čitaće wy knihi? Kak stary sy?
- **napominaca sada**
na přikład: Stańće prošu, šulerjo!

W prašacej sadže bjez prašaceho pronomena a w napominacej sadže steji finitna werbalna forma na přnim městnje!

Sadowe čłony

Subjekt a predikat

Subjekt móže być substantiw abo pronomen. Wón steji přeco w nominatiwje. W serbsčinje personalny pronomen pak často wuwostajimy. Tutón chowa so w predikaće.

na přikład: Pisachmy. To rěka: **My** pisachmy.

Subjekt wotmołwa na prašeni “Štó abo što je?” abo “Štó abo što čini něšto?”

Predikat počahuje so na subjekt. Wón praji nam, što subjekt čini a što so z nim stawa. Wěmy hižo, zo postaja subjekt werbalnu formu predikata po rodže (genusu), wosobje a ličbje (numerusu).

na přikład: **Mać je sej** nachribjetnik **sobu wzała**.
Nan je sej nachribjetnik **sobu wzał**.
Džěsći stej sej nachribjetnik **sobu wzałoj**.

Formy predikata

jednory predikat

na přikład:

Mać **jědže**.
Mać **džěłaše**.
Wona **pojědže**.

zestajany predikat

na přikład:

Mać **je jěła**.
Wona **bě sej dojeła**.
Wona **by dale jěła**.
Mać **budže jězdzić**.
Mać **chce jěć**.
Wona **započnje jězdzić**.
Mać **je nazhonita kolesowarka**.
Pedalej **buštej wuměnjenej**.
Koleso **je nowe**.
Koleso **je naše**.

W sadže steji přěni džěl zestajaneho predikata přeco na druhim městnje. Dalši džěl zestajaneho predikata steji na kóncu sady. Tak zestajany predikat druhe sadowe čłony zaramikuje. Jedna so wo **predikatny ramik**.

na přikład: **Holca je** za bratra wobjed **wariła**.

Objekt

Objekty su sadowe čłony, kotrež jadro sady wudospołnjeja. Objekty rozeznawamy po padže (kazusu).

na přikład: Šuler praša so **noweje wučerki**. —> **Koho**/čeho so praša? —> genitiw
—> **genitiwny objekt**

Syn pomha **swojemu nanej**. —> **Komu**/čemu pomha? —> datiw
—> **datiwny objekt**

Holca widži **staru žonu**. —> **Koho**/što widži? —> akuzatiw
—> **akuzatiwny objekt**

Prepozicionalne objekty su objekty, kotrež so hromadže **z prepoziciju** tworja.

na přikład: Džěćo wotsali so **wot skupiny**. —> **Wot koho**/čeho so džěćo wotsali?
—> **prepozicionalny objekt** w genitiwje

Čorne cholowy hodža so **k barbnym t-shirtam**. —> Ke komu/**k čemu** so
cholowy hodža? —> **prepozicionalny objekt** w datiwje

Dopominam so rady **na lětni dowol**. —> Na koho/**na čo** so rady
dopominam? —> **prepozicionalny objekt** w akuzatiwje

Mać rozmołwja so **ze susodźic wowku**. —> **Z kim**/z čim so mać
rozmołwja? —> **prepozicionalny objekt** w instrumentalu

Šulerjo rozprawjachu **wo swojich dožiwjenjach**. —> Wo kim/**wo čim**
šulerjo rozprawjachu? —> **prepozicionalny objekt** w lokatiwje

Adwerbialne wobstejenje

Adwerbialne wobstejenja su sadowe čłony, kotrež predikat bliže wopisuja.

Prašamy so za adwerbialnym wobstejenjom

- **adwerbialne wobstejenje městna:** hdže? zwotkel? dokal?
na přikład: Bórže polećimy **do dowola**. —► **dokal?**
- **adwerbialne wobstejenje časa:** hdy? kak dołho?
na přikład: Chcemy **dwaj tydźenjej** w dowolu přebywać. —► **kak dołho?**
- **adwerbialne wobstejenje wašnja:** kak? na kotre wašnje?
na přikład: Polećimy **runu smuhu** do Moskwy. —► **kak?**
- **adwerbialne wobstejenje přičiny:** čehodla? z kotreje přičiny?
na přikład: **Wulkeho njewjedra dla** měješe naše lětađło zapozdženje.
—► **z kotreje přičiny?**

Jednore sady

Rozeznawamy jednore njerozšěrjene a jednore rozšěrjene sady.

Jednora njerozšěrjena sada wobsteji jenož ze **subjekta** a **predikata**. Wonej tworitej hromadže **jadro sady**.

na přikład: **Džěći sej hrajkaja**.

Jednora rozšěrjena sada wobsteji ze subjekta, predikata a **dalšich sadowych čłonow**.

na přikład: **Džěći sej po šuli na hrajkanišću hrajkaja**.

Zestajane sady

Zestajane sady su po strukturje komplikowaniše hač jednore sady. Wone wobsteja z wjacorych džělnych sadow.

Rozeznawamy přirjadnje a podrjadnje zestajane sady.

Přirjadnje zestajana sada wobsteji z dweju hłowneju sadow. Hłownej sadže nejstej jedna wot druheje wotwisnej. Tohodla móže kóžda tež sama za so stać.

Jednotliwe džěle přirjadnje zestajaneje sady wjazaja so:

- **bjez konjunkcije** (wjazawki):

na přikład: **Mać je na džěle, nan džěła doma na zahrodže.**

hłowna sada   hłowna sada

- z **konjunkciju** (wjazawku), na přikład: ale, tola, mjeztym zo, chibazo, a, abo, ani - ani, pak - pak:

na přikład: **Mać je na džěle, ale nan džěła doma na zahrodže.**

hłowna sada   hłowna sada

Kedźbuj:

Mjez hłownymaj sadomaj, kotrejž stej zwjazanej z konjunkciju **a**, **abo**, **ani - ani** a **pak - pak**, je koma móžna.

na přikład: Ja sym spěwała(,) **a** wón je molował.

Podrjadnje zestajana sada wobsteji z hłowneje a pódlanskeje sady. Pódlanska sada je wot hłowneje sady wotwisna a njemóže sama za so stać. Wona wopisuje sadowy čłon hłowneje sady bliže. Mjez hłownej a pódlanskej sadu pisamy koma.

Pódlansku sadu spóznaješ na **zawodowacych słowach** kaž: zo, zo by, hač, prjedy, hač, dokelž, kak, doniž, hačrunjež, byrnjež, hdyž, hdžež, kiž, kotryž/-až/-ež, štož, što, što, kaž, jeli.

na přikład:

Je to šuler, kotryž přińdže z Ameriki.

hłowna sada

pódlanska sada (wotmołwi na prašenje: Kajki šuler to je?)

Jan chodži na hudźbnu šulu, zo by nawuknył na klawěrje hrać.

hłowna sada

pódlanska sada (wotmołwi na prašenje: Čehodla chodži Jan na hudźbnu šulu?)

Naličenja

W sadže hodža so słowa abo słowne skupiny naličić. Jednotliwe naličenja wotdźělimy z komu. Jeli su naličenja z konjunkcijemi (wjazawkami) **a**, **abo**, **tež** wjazane, njesteji žana koma.

na přikład: Michał je pilny **a** swědomity šuler
Sofija pojedže z bratrom, sotru **a** ćetu do zwěrjenca.
Paul rady w swoim swobodnym času kopańcu hraje, z kolesom jězdži, na klawěrje hraje **abo** so z přećelemi zetkawa.